

Kovalenttisen sidoksen muodostuminen

Hybridisaatioteoria

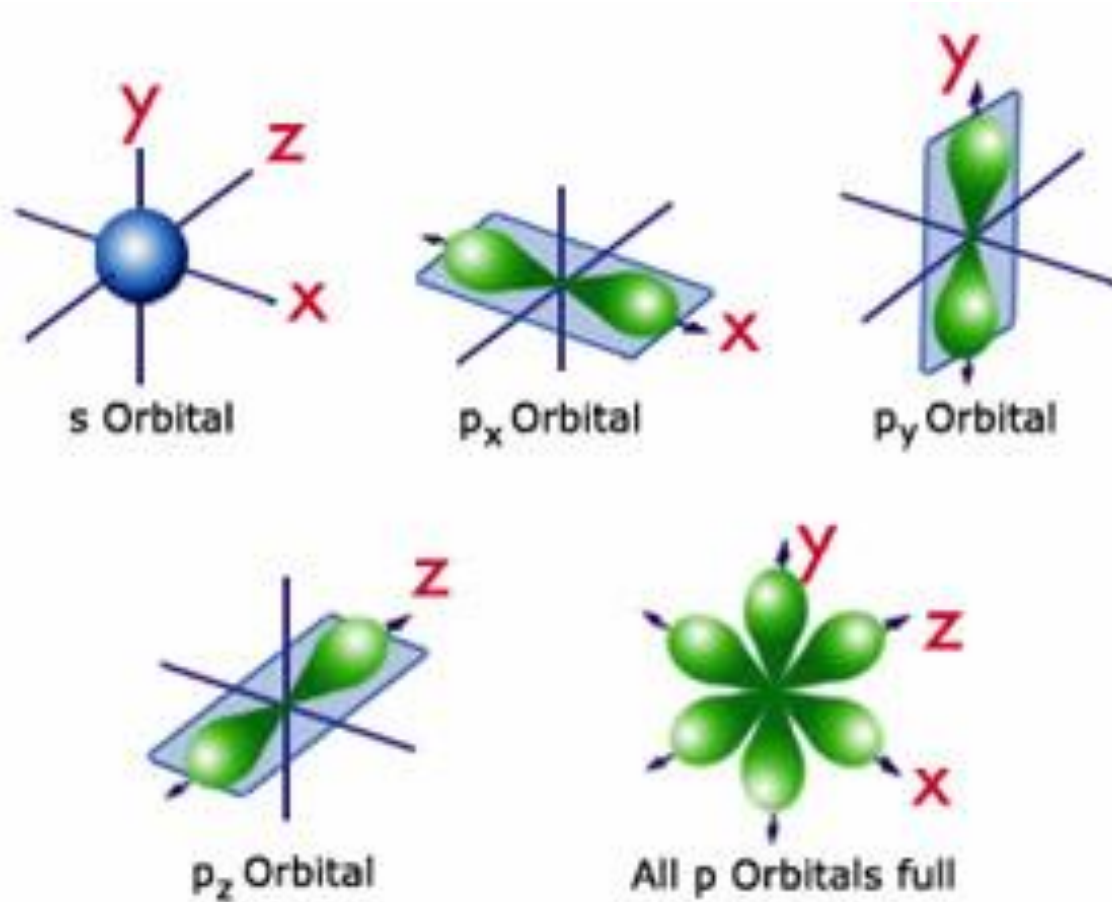
KERTAUS: Kvanttimekaaninen atomimalli

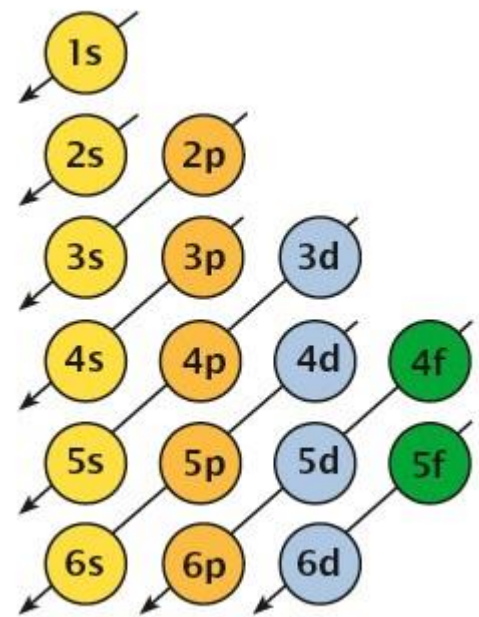
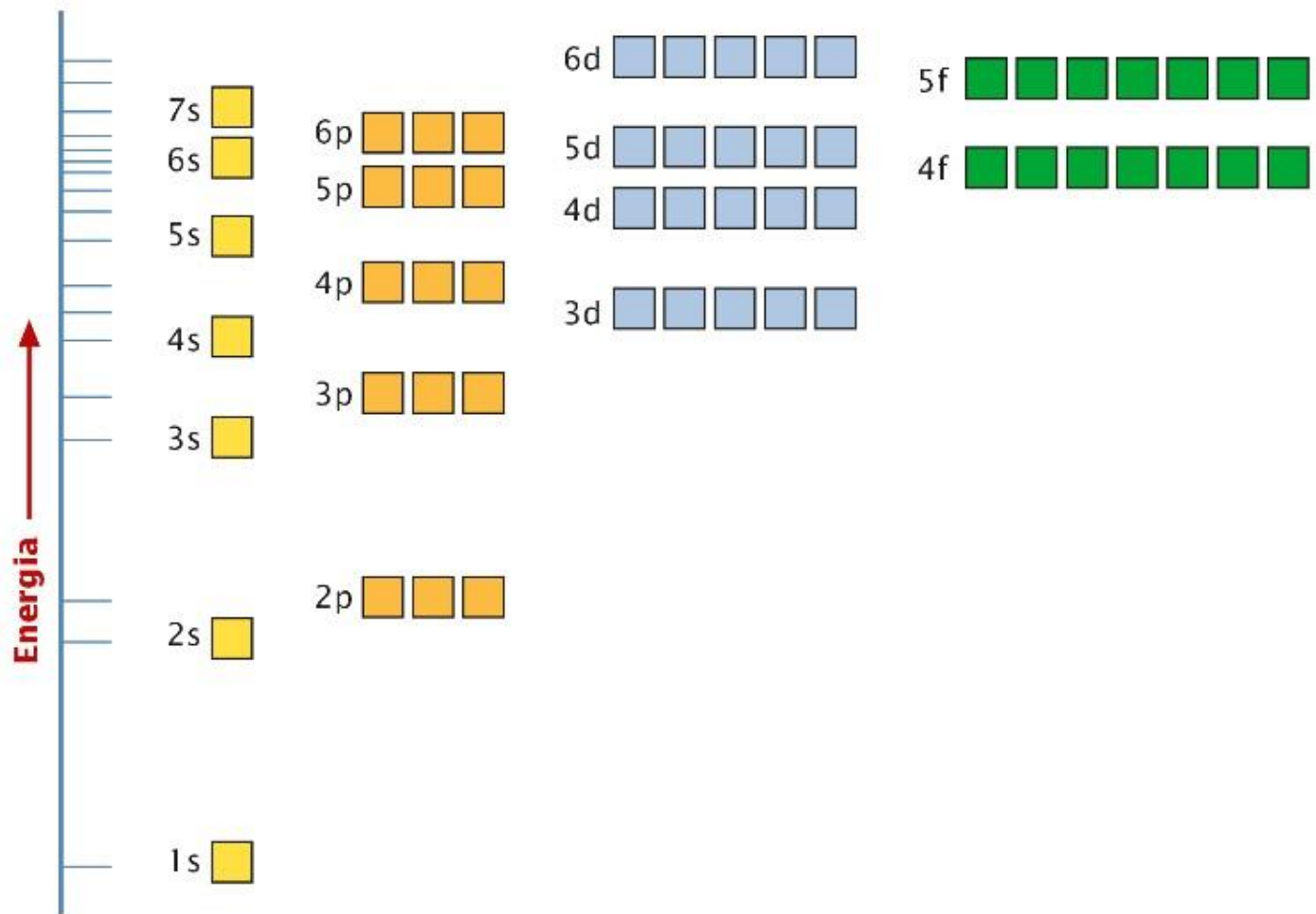
- Mallin mukaan elektronit sijaitsevat atomiytimien ympärillä olevassa elektronipilvessä tietyillä energiatiloilla eli **pääkuorilla 1,2,3,4,... (pääkvanttiluku)**
- Saman pääkuoren elektroneilla ei ole täysin sama energia, vaan **jokaisella pääkuorella on järjestyslukunsa mukainen määrä alakuoria.**
- **Alakuoria** merkitään kirjaimin **s,p,d,f (sivukvanttiluku)**

pääkuori (pääkvanttiluku)	alakuoret (sivukvanttiluku)
1	s
2	s,p
3	s,p,d
4	s,p,d,f

ATOMIORBITAALI

kuvaa sitä avaruuden tilaa atomiytimen ympärillä, josta elektroni todennäköisimmin löytyy.

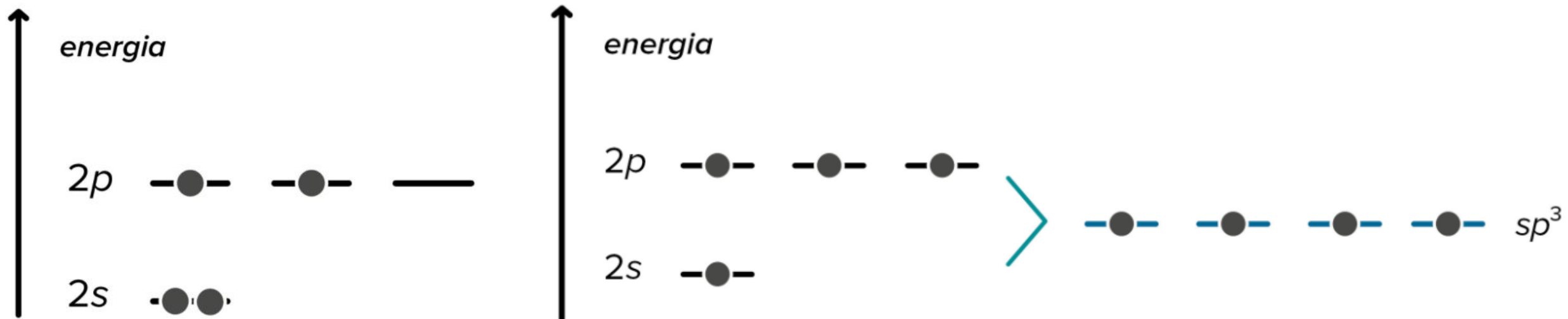

Hybridisaatioteoria

- Selittää orgaanisten molekyylien sidosrakennetta ja muotoa.
- Teorian idea: samalle atomille kuuluvia atomiorbitaaleja yhdistetään uusiksi, hybridiorbitaaleiksi.
- Hybridiorbitaaleilla olevat elektronit muodostavat sidoksia.

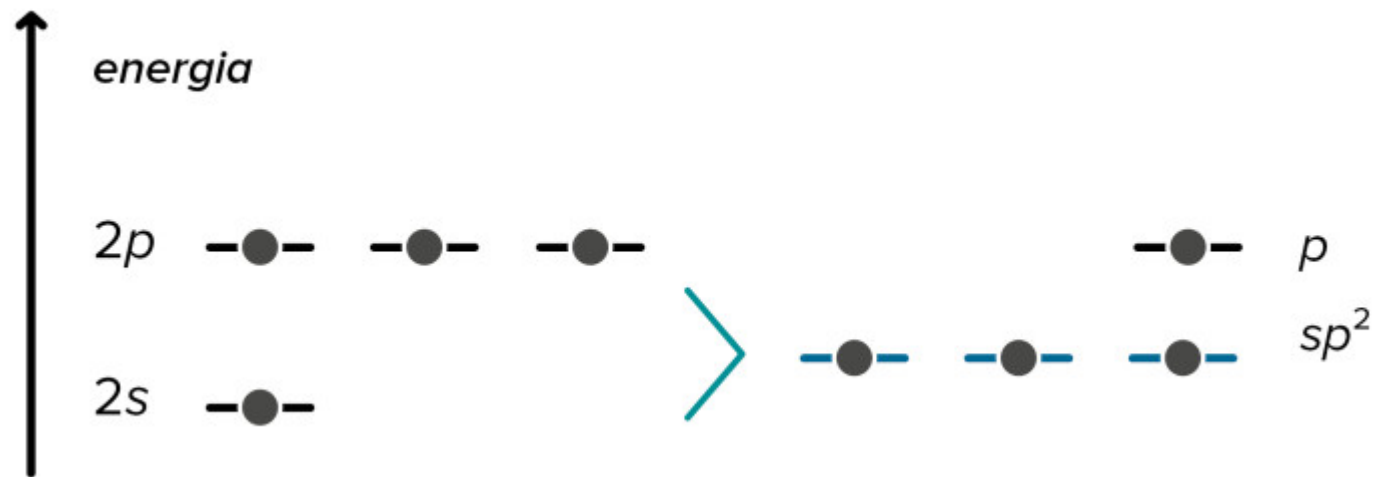
Yksinkertaisen kovalenttisen sidoksen muodostuminen hiilellä ($z=6$)

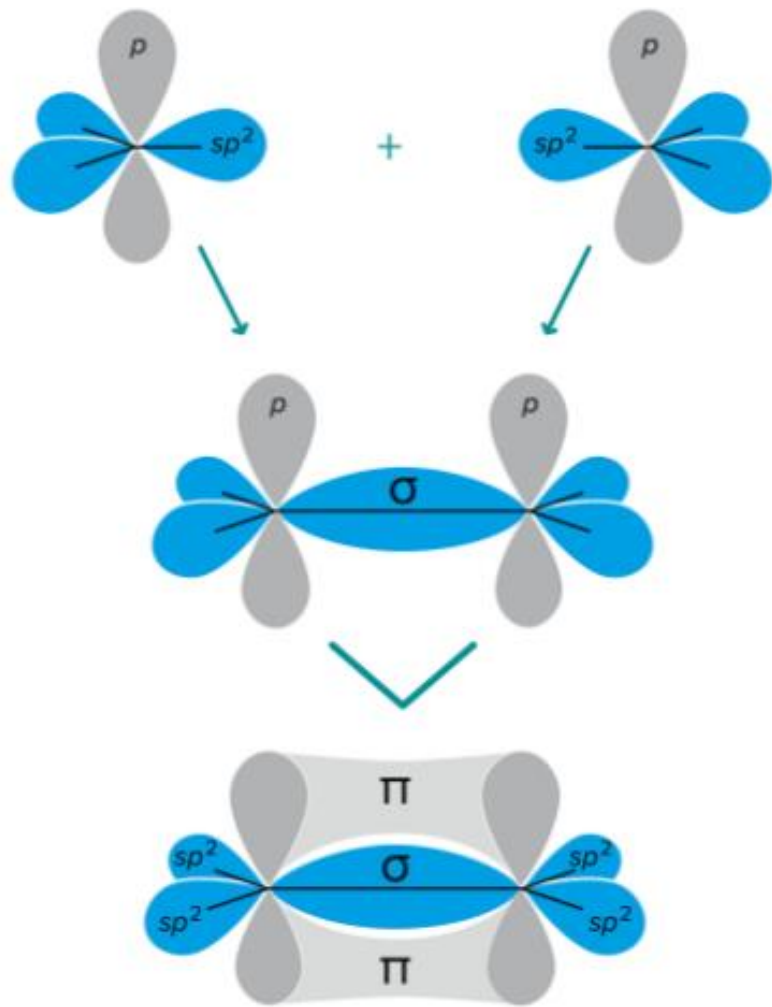
- 2s orbitaalin toinen elektroni virittyy tyhjälle 2p orbitaalille.
- Yhdestä s orbitaalista ja kolmesta p orbitaalista muodostuu neljä saman energistä avaruudellista aluetta: sp^3 hybridiorbitaalit.
- Hiilen neljä ulkoelektronia asettuvat näille orbitaaleille ja muodostavat 4 yksinkertaista sidosta, sigma sidokset. (σ – sidokset)

Hiiliatomien välisen kaksoissidoksen muodostuminen

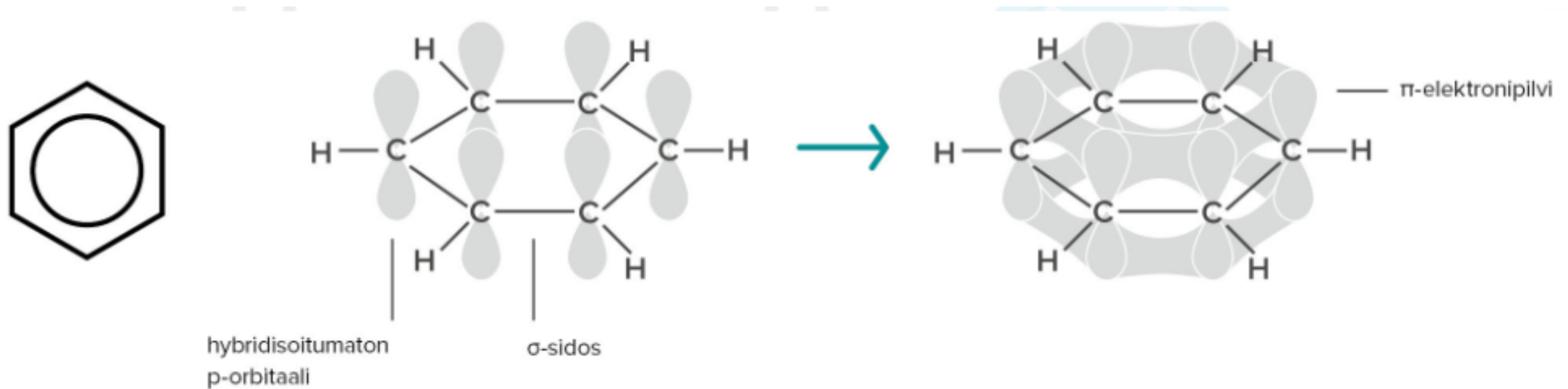
- 2s orbitaali ja kaksi 2p orbitaalia muuntuvat kolmeksi sp^2 -orbitaaliksi.
- sp^2 -hybridiorbitaaleilla olevat elektronit pariutuvat, muodostuu kolme σ – *sidosta*. Näistä aina yksi on kaksoissidoksen muodostavien hiilien välillä.
- Kahden hiiliatomin hybridisoitumattomat p-orbitaalit joutuvat lähelle toisiaan ja sulautuvat yhteen, muodostuu pii-sidos.
- Yhdessä kahden hiilen välisessä kaksoissidoksessa on aina yksi sigma- sidos ja yksi-pii sidos (π – *sidos*).

Kuva 25. Hiiliatomien välisessä kaksoissidoksessa on yksi sigma-sidos ja yksi pii-sidos. Kaksoissidos on jäykkä, koska π -sidoksen elektronipilvi estää σ -sidoksen kiertymisen.

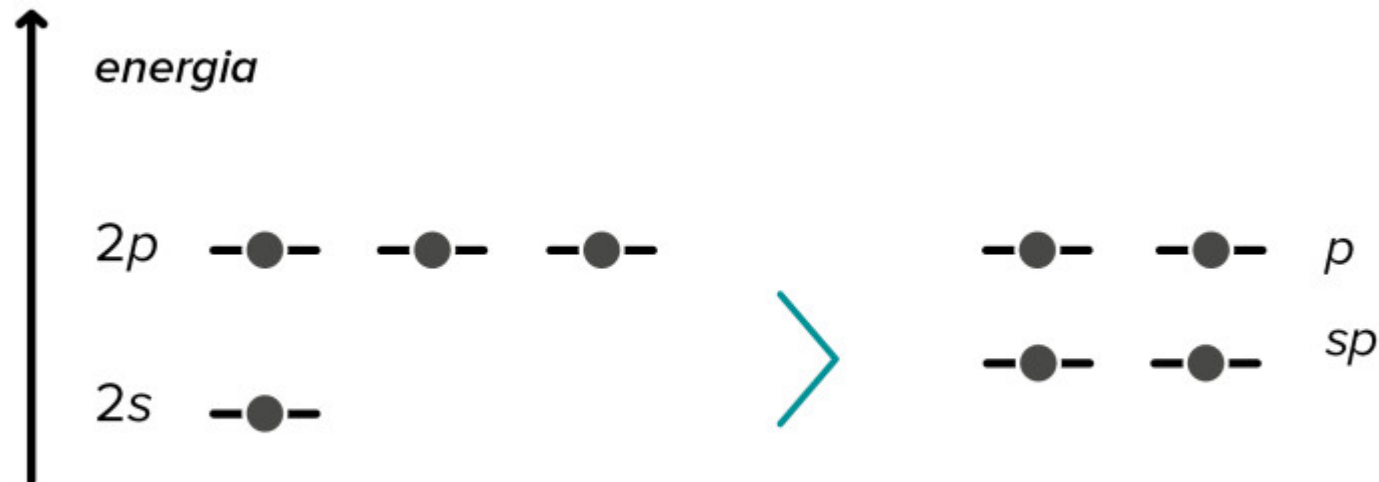
Bentseenirengas

Kuva 26. Bentseenirenkaan jokainen hiiliatomi on sp^2 -hybridisoitunut. Kuuden hiiliatomin rengas muodostuu kuudella σ -sidoksella. Kunkin hiiliatomin hybridisoitumaton p-orbitaali sulautuu yhteen viereisten hiiliatomien p-orbitaalien kanssa muodostaen rengasmaisen π -elektronipilven kuusirengaan ylä- ja alapuolelle.

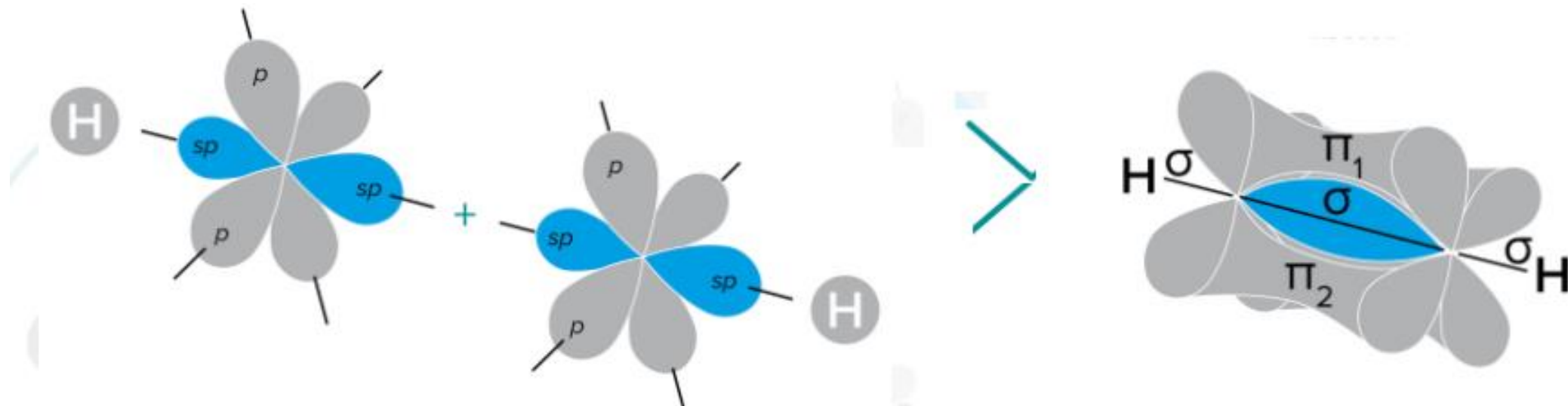
Hiilten välisen kolmoissidoksen muodostuminen

- Kummankin hiilen 2s-orbitaali ja yksi 2p-orbitaaleista muodostavat kaksi energialtaan samansuuruista sp-hybridiorbitaalia.
- Kummallekin jää lisäksi kaksi hybridisoitumatonta p-orbitaalia

Kuva 27. Hiiliatomin sp-hybridisaatiossa kaksi 2p-orbitaalia jää hybridisoitumatta.

- Hiilien sp -hybridiorbitaaleilla olevat elektronit muodostavat yhden sigma-sidoksen keskenään ja yhden vetyatomien kanssa.
- Kun molempien hiiliatomien kaksi hybridisoitumatonta p -orbitaalia joutuvat lähekkäin, niillä olevat elektronit pariutuvat kahdeksi pii-sidokseksi

Tiivistettynä

Sidokset: (σ =sigma, π =pii)

Yksinkertainen kovalenttinen sidos on σ –sidos
kaksoissidoksessa on yksi σ - ja yksi π -sidos
kolmoissidoksessa σ - ja kaksi π -sidosta.

Hiilen hybridisaatiot:

Jos hiilestä lähtee vain yksinkertaisia sidoksia (eli 4 kpl), hiiliatomi on sp^3 hybridisoitunut

Jos hiilestä lähtee kaksoissidos ja kaksi yksinkertaista sidosta, hiiliatomi on sp^2 hybridisoitunut

Jos hiilestä lähtee kolmoissidos ja yksinkertainen sidos, hiiliatomi on sp hybridisoitunut.

Tehtäviä s. 62

- T. 8 9,10,11
- Kotona lue s. 57-62